

TRADYCJE PLECIONKARSKIE Z POLSKI NA LIŚCIE REPREZENTATYWNEJ NIEMATERIALNEGO DZIEDZICTWA KULTUROWEGO LUDZKOŚCI UNESCO

Posted on 10 grudnia 2025

Tradycje plecionkarskie, decyzją z dnia 10 grudnia 2025 roku, podczas 20. Sesji Międzynarodowego Komitetu ds. Ochrony Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego UNESCO w New Dehli zostały wpisane na Listę Reprezentatywną Niematerialnego Dziedzictwa Ludzkości. Podczas wydarzenia Narodowy Instytut Dziedzictwa reprezentowała Agata Mucha.

Ujęcie tradycji plecionkarskich na tej prestiżowej liście otwiera nowe możliwości dla środowisk twórczych. Wpis oznacza szansę na rozwój warsztatów rzemieślniczych, zwiększenie rozpoznawalności plecionkarstwa w kraju i za granicą, a także włączanie tej żywej tradycji w projekty edukacyjne, społeczne i turystyczne. Wpis ma również znaczenie symboliczne - potwierdza wagę pracy rzemieślników, ich umiejętności oraz więzi z naturalnym środowiskiem, z którego wywodzą się materiały wykorzystywane w plecionkarstwie.

Polskie tradycje plecionkarskie dołączają tym samym do sześciu innych elementów z Polski, wpisanych wcześniej na Listę UNESCO: szopkarstwa krakowskiego, kultury bartniczej, sokolnictwa, tworzenia dywanów kwiatowych na Boże Ciało, flisactwa oraz poloneza.

Jako depozytariusz tradycji, chciałbym podziękować wszystkim za ten ważny dla całej naszej społeczności wpis. Tradycje plecionkarskie to żywe dziedzictwo - jestem tutaj z moim ojcem, który przekazał mi tę wiedzę i związane z nią umiejętności. Plecionkarstwo to coś więcej niż rzemiosło, to sposób na splatanie pokoleń oraz życie w harmonii z naturą. To ogromny zaszczyt reprezentować całą wspólnotę z Polski, tutaj w New Dehli, kiedy nasze tradycje są wpisywane na Listę reprezentatywną niematerialnego dziedzictwa ludzkości - Maciej Pawlak, pan_plecionka, depozytariusz tradycji, mistrz plecionkarstwa.

Plecionkarze są dumni ze swojej tradycji i otwarci na turystów. W centrach polskiego plecionkarstwa wypracowano produkty turystyki zrównoważonej, która promuje lokalną kulturę i przyrodę przy poszanowaniu lokalnych zasobów. W Nowym Tomyślu od 1985 r. działa Muzeum Wikliniarstwa i Chmielarstwa, a od 2006 r. w Rudniku nad Sanem Centrum Wikliniarstwa. W obu placówkach prezentowane są wyroby plecionkarskie, a w otoczeniu rozmieszczone są artystyczne formy przestrzenne z wikliny. Organizowane są

warsztaty, prelekcje, plenery i wystawy. Uczestniczą w nich osoby w różnym wieku, gdyż uznają tę umiejętność za szczególnie użyteczną i praktyczną.

W zapewnieniu żywotności kluczowe jest zaangażowanie młodego pokolenia. Przykładem dobrej praktyki są warsztaty nauki wyplatania koszy z wikliny podczas ekopikników w Cisku, na których młodzież uczy się wyplatania koszy. W 2016 r. w ramach projektu „Mistrz tradycji” prowadzonego przez Stowarzyszenie „Serfenta”, mistrz Jan Zogata uczył sztuki wyplatania z korzeni świerka. Aktualnie dostępne są w Polsce kursy dające możliwość uzyskania kwalifikacji zawodowych w szkołach w Łowiczu i Jaworze. Wysoki poziom zapewniają dyplomowani mistrzowie, którzy prowadzą naukę w oparciu o autorskie programy. W Państwowym Liceum Sztuk Plastycznych im. Józefa Chełmońskiego w Nałęczowie wyploty z wikliny i innych materiałów wykorzystywane są m.in. do projektów nowoczesnych mebli. Dobrą praktykę stanowi organizowany co trzy lub cztery lata Światowy Festiwal Wikliny i Plecionkarstwa w Nowym Tomysłu.

konferencja w New Delhi, fot. UNESCO Headquarters Paris

Tradycje plecionkarskie z Polski

Plecionkarstwo to wiedza i umiejętności dotyczące obróbki naturalnego surowca jakim jest wiklina, korzeń czy słoma oraz ręcznego wyplatania z niego przedmiotów użytkowych i ozdób. Ręce konkretyzują dzieło, które najpierw powstają w wyobraźni plecionkarza na podstawie wiedzy, doświadczenia. Tradycja wyróżnia się różnorodnością form i stylów wypracowanych przez kolejne pokolenia mistrzów w wielu regionach Polski.

Plecionkarstwo kultywowane jest w co najmniej 20 miejscach w całej Polsce. Część depozytariuszy zrzeszona jest w trzech

ogólnopolskich organizacjach: Ogólnopolskim Stowarzyszeniu Plecionkarzy i Wikliniarzy z siedzibą w Nowym Tomyślu, Stowarzyszeniu Polskich Plecionkarzy z siedzibą w Chrustach i Korporacji Wikliniarskiej „Rudnik” w Rudniku nad Sanem.

Plecionkarstwo w Polsce to dziedzictwo o niezwyklej ciągłości. Sięga głęboko w naszą historię – ukształtowaną przez rytm natury, życie na wsi, rzemiosło i ludzką kreatywność. Od pokoleń plecionkarze przekształcają proste materiały naturalne w przedmioty użytkowe i ozdobne: kosze, pojemniki, naczynia i narzędzia niezbędne w życiu społeczności.

Rzemiosło to uosabia dwie trwałe wartości: umiejętności ludzkich rąk i harmonię z naturalnym środowiskiem. Wiedza ta przekazywana jest na poziomie mistrz-uczeń, od rodziny do społeczności – nie poprzez książki, ale poprzez wspólnie spędzony czas, cierpliwość i praktykę. Dzisiaj plecionkarstwo nadal kwitnie w Polsce - podczas swojej wypowiedzi w czasie obrad Komitetu podkreśliła Agata Kurdziel, Zastępca Dyrektora, Departament Ochrony Zabytków.

konferencja w New Delhi, fot. NID